

SORULAR

- 1) Temel bilanço büyüklüklerini (parasal büyüklükler: Rezerv Para, Parasal Taban ve Merkez Bankası Parası) **pasiften hareketle** nasıl hesaplandığını gösteriniz ve bu büyüklüklerin Merkez Bankası açısından neyi ifade ettiğini belirtiniz.
- 2) Bilindiği üzere parasal büyüklükler olan M1, M2 ve M3 para arzları, Parasal Sektör Analitik Bilançosundan yararlanılarak hesaplanmaktadır.
- a) TCMB tarafından kullanılmakta olan M1, M2 ve M3 para arzı tanımlarını yazınız.
- b) Parasal Sektör kavramının neyi ifade ettiğini belirttikten sonra, para arzı tanımlarından da yola çıkarak bu sektörde yer alan kurumların para arzının oluşumundaki rollerini kısaca belirtiniz.
- 3) Para arzı ile parasal taban arasındaki ilişkisinden hareketle, para arzının belirleyicilerini açıklayınız. Bu açıklamalardan yola çıkarak, merkez bankalarının para arzını kontrol etmede yaşadığı sorunları irdeleyiniz.
- 4) Genel olarak $M=k*H$ şeklinde ifade edilen para arzı artış mekanizmasından hareketle, bu mekanizmada rol alan oyuncuların para arzı üzerindeki rollerini **belirtilen eşitlik çerçevesinde** birer cümle ile belirtiniz.
- 5a) Mali araçlar kurumların önemi ve temel fonksiyonları nelerdir? Açıklayınız.
- 5b) TCMB'nin para arzı tanımları göz önünde bulundurulduğunda, şayet ekonomide mali araç kurumlar bulunmamış olsaydı M2 para arzı tanımında nasıl bir değişiklik olurdu? Yeni hali ile M2 para arzını formüle ediniz.
- 6) Merkez Bankası bilançosunun önemini genel hatlarıyla açıklayınız. Merkez Bankasının Açık Piyasa İşlemleri kapsamında "**açık piyasa alımı**" yapması halinde, bunun merkez bankasının bilançosuna yansımaları kayıt işlemini de göstererek açıklayınız.
- 7) Halkın nakit tercihi (c) = 0,20; vadeli mevduat/vadesiz mevduat oranı (t) = 0,12; atıl rezerv oranı (e) = 0,15; vadesiz mevduat karşılık oranı (r_d) = 0,08 ve vadeli mevduat karşılık oranı da (r_t) = 0,10 verilmektedir. Verilerden hareketle;
- a) Merkez Bankasının APİ işlemleri ile piyasaya 1000 TL nakit vermesi halinde, bankacılık sisteminde yaratılacak olan kaydı para (banka parası) miktarını hesaplayınız. (Hesaplamalarınızda virgülden sonra iki basamak kullanınız)
- b) Parasal tabanın (H) =1000 olması halinde, para arzı miktarını hesaplayınız. (Hesaplamalarınızda virgülden sonra iki basamak kullanınız) [10]
- 8) 25 Nisan 2001 tarihinde Merkez Bankası Kanunu'nda yapılan değişiklikleri genel hatları ile özetleyiniz. Bu değişikliklerden hangisinin/hangilerinin Merkez Bankası bilançosunu kontrol etmede olumlu yansımaları olmuştur?
- 9) Mali araçların (mali aracılığın) temel fonksiyonlarını genel hatları ile açıklayınız.
- 10) TCMB, döviz piyasasına müdahale etmek amacıyla TL karşılığı 10 milyar TL'lik nakit olarak döviz satmıştır. Daha sonra sterilizasyon politikası çerçevesinde piyasadan çekilen bu paranın 5 milyar TL'lik kısmını Açık Piyasa İşlemleri (APİ) kapsamında doğrudan DİBS alımı yoluyla geri verilmiştir. Belirtilen her iki işlemin merkez Bankası bilançosuna kaydını ayrı ayrı gösteriniz.
- 11) Ekonomide bir daralma söz konusu olduğunu ve buna bağlı olarak da merkez bankasının M2 para arzında 10 trilyonluk bir artış sağlamak istediğini varsayalım. Halkın nakit tercihi (c) = 0,30; vadesiz mevduat karşılık oranı (r_d) = 0,10, vadeli mevduat/vadesiz mevduat oranı (t) = 0,15; atıl rezerv oranı (e) = 0,10 ve vadeli mevduat karşılık oranı da (r_t) = 0,05 verilmektedir. Bu verilerden yola çıkarak, merkez bankasının 10 trilyonluk M2 artışını sağlamak için parasal tabanı (H) ne kadar artırması gerektiğini hesaplayınız.
- 12) Halkın nakit tercihini (c) = 0,20, vadeli mevduat (TD)/vadesiz mevduat (DD) oranı (t) = 0,50 ve vadesiz mevduat miktarı da (DD) = 1000 olarak verildiğini varsayalım. Bu verilerden hareketle, M1 ve M2 para arzı miktarlarını hesaplayınız. (Bunun için M1 ve M2 para arzı tanımlarından hareket etmeniz yararlı olacaktır).
- 13) Halkın nakit tercihi (c) = 0,30; vadeli mevduat/vadesiz mevduat oranı (t) = 0,15; atıl rezerv oranı (e) = 0,10; vadesiz mevduat karşılık oranı (r_d) = 0,12 ve vadeli mevduat karşılık oranı da (r_t) = 0,05 verilmektedir. M2 para arzında 600 birimlik bir değişme için parasal tabanda ne kadarlık bir değişme olması gerekir? **Hesaplamalarınızda virgülden sonra iki basamak kullanınız.**
[Yol gösterme: Önce k_2 para çoğaltanını hesaplayınız. Sonra ilgili eşitlik yardımıyla soruyu cevaplandırınız].

14) Sizlere verilen okuma listesinden hareketle aşağıdaki soruları kısaca cevaplandırınız.

a) Finansal eğitimin sağlayacağı katkılar nelerdir? Maddeler halinde sıralayınız.

b) Finansal sistemin bileşenleri nelerdir? Maddeler halinde sıralayınız.

c) Finansal piyasaların yapısı nasıldır? türleri nelerdir? Sadece adlarını belirtiniz.

d) 2001 yılında yaşanan ekonomik kriz sonrasında TCMB bakımından yaşanan gelişmeleri maddeler halinde özetleyiniz.

15) TCMB, döviz piyasasına müdahale etmek amacıyla TL karşılığı 10 milyar TL'lik nakit olarak döviz satın almıştır. Daha sonra sterilizasyon politikası çerçevesinde piyasaya çıkan bu paranın 5 milyar TL'lik kısmını Açık Piyasa İşlemleri (APİ) kapsamında doğrudan DİBS satımı yoluyla geri çekmiştir. Belirtilen her iki işlemin merkez Bankası bilançosuna kaydını ayrı ayrı gösteriniz.

16) Bir ekonomide paranın dolaşım hızı $V=4$, gelir düzeyi $Y=1000$ ve parasal taban $H=50$ olduğu varsayalım. Bu durumda para çarpanı (çoğaltanı) kaç olur? Hesaplayınız. Not $V=M/Y$ dir.

17) Merkez Bankasının Türk Lirası (TL) karşılığı 100 milyon liralık döviz aldığını, **aynı anda** 100 milyon TL'lik **doğrudan açık piyasa satışı** (DİBS satışı) yaptığını varsayalım. Bu işlemlerin Merkez Bankası bilançosuna nasıl yansıdığını gösteren kayıtları yapınız. Merkez bankasının yapmış olduğu bu işlemler sonucunda parasal taban büyüklüğünde bir değişiklik olur mu? Neden? Belirtiniz.

18) **Finansal sistem, mali aracı kurumlar, mali piyasalar, dolaylı finansman ve ters seçim** kavramlarının **tümünü** kullanarak, anlamlı, tutarlı, bir biriyle uyumlu ve bağlantılı cümleleri içeren kısa bir paragraf yazınız.

19) İktisadi birimlerin para arzı üzerindeki rollerini para çoğaltanı üzerinden irdeleyiniz.

20) Size verilen kaynaklardan yola çıkarak, finansal istikrarın uygulanan para politikasına katkılarını genel hatları ile açıklayınız.

21) Basitleştirilmiş hali ile bir Merkez Bankası Analitik Bilançosu oluşturunuz. Bu bilanço aracılığı ile aktif (varlıklar) ve pasife (yükümlülüklerde) yer alan kalemlerdeki değişmelerin nedenleri ve bu değişimlerin muhtemel sonuçlarını açıklayınız.

22) Türkiye'deki veriler incelendiğinde, halkın nakit tercihinin 2005 ve 2017 yıllarında sırasıyla 0.41 ve 0.35 olduğu görülmektedir.

a) Bu değişimin muhtemel nedenlerini ve bunun bankaların kaydı para yaratma sürecini nasıl etkilemiş olabileceğini açıklayınız.

b) a şıkında belirttiğiniz açıklamaları teyit etmek üzere, 2005 ve 2017 yılları için piyasaya sürülen para miktarının $(\Delta R)=1000$ TL ve kanuni karşılıkların da $(rd)=0.10$ olduğu varsayalım. Bu durumda a şıkında verilmiş olan halkın nakit tercihlerini dikkate alarak bankaların 2005 ve 2017 yıllarında yarattığı kaydı para miktarlarını karşılaştırınız. (diğer şartlar sabit)

23) Ekonomide bir genişleme söz konusu olduğunu ve buna bağlı olarak da merkez bankasının 2000 TL olan M2 para arzında 1000 TL'lik bir azalış sağlamak istediğini varsayalım. Halkın nakit tercihi $(c)=0,30$; vadesiz mevduat karşılık oranı $(r_d)=0,10$, vadeli mevduat/vadesiz mevduat oranı $(t)=0,20$; atıl rezerv oranı $(e)=0,10$ ve vadeli mevduat karşılık oranı da $(r_t)=0,05$ verilmektedir. Bu verilerden yola çıkarak, merkez bankasının bunu sağlamak için parasal taban $I(H)$ kaç TL azaltmalıdır? (virgülden sonra iki basamak)

24)Tablodaki verilerden hareketle, Rezerv Para, Parasal Taban ve Merkez Bankası Parası büyüklüklerini aktif ve pasiften elde ediniz. Lütfen hesaplamalarınızı tablo üzerinde gösteriniz)

Aktif ve Pasif Kalemler	Değerler	Aktiften Elde Edilmesi	Pasiften Elde Edilmesi
Dış Varlıklar	301 588 996		
Fon Hesapları	331 397		
Açık Piyasa İşlemleri	-37 352 500		
Emisyon	85 916 769		
Bankalar Mevduatı	10 091 566		
Toplam Döviz Yükümlülükleri	209 641 343		
Banka Dışı Kesimin Mevduatı	348 204		
İç Varlıklar	-13 572 331		
Kamu Mevduatı	19 039 886		

25)Tablodaki verilerden hareketle, Rezerv Para, Parasal Taban ve Merkez Bankası Parası büyüklüklerini hesaplayınız. (verilmeyen değerleri, tablo verilerinden yararlanarak siz bulacaksınız. Tablo dışında kalan veriler ise sıfır (0) kabul edilecektir)

VARLIKLAR(AKTİF)	TUTAR (Milyon TL)	YÜKÜMLÜLÜKLER(PASİF)	TUTAR (Milyon TL)
Dış Varlıklar (DV)		Toplam Döviz Yükümlülükleri (DY)	
İç Varlıklar (İV)		• Dış Yükümlülükler (Yerleşik Olmayanlar)	• 200
• Nakit İşlemler	• -950	• İç Yükümlülükler(Yerleşikler)	• 300
• Değerleme Hesabı	• - 1000	Emisyon	1000
		Bankalar Mevduatı	500
		Açık Piyasa İşlemleri	-1050
TOPLAM VARLIKLAR	1050	Kamu Mevduatı	100

VERİLER:

Toplam vadesiz mevduat (DD) =2000 Atıl rezerv oranı (e) =0.06
Halkın nakit tercihi (c) =0.2 Vadeli Mevduat Zorunlu Karşılık Oranı (r_i) =0.04
Vadeli mevduat/Vadesiz mevduat (t) =1.5 Vadesiz Mevduat Zorunlu Karşılık Oranı (r_d) =0.08

26) Para tabanının **PT=Dolaşımdaki Para (C)+Toplam Karşılıklar (RR= Vadesiz (RR_{DD}) + Vadeli (RR_{TD})) + Atıl Rezervler (ER)** olarak tanımlandığını varsayarak, Para Tabanı büyüklüğünü buna göre hesaplayınız. (Bunun için para tabanı tanımında yer alan büyüklükleri verilen değerlerden yararlanarak bulmanız gerekmektedir.) [10]

27)Tablodaki verilerden hareketle, **tablo üzerinde boş bırakılan yerleri doldurunuz.** 20/4)

Para arzı	Değerler (Milyon TL)
M3	2 077 796
Repo işlemlerinden sağlanan fonlar	6 613
Para piyasası fonları	12 484
M2	2 020 813
	780 280
Vadeli mevduatlar(YP)	
M1	558 620
Dolaşımdaki Para	
Vadesiz mevduatlar(TL)	182 980
	236 378

28)Tablo verilerden hareketle, Rezerv Para, Parasal Taban ve Merkez Bankası Parası büyüklüklerini **kaynak yönünden (aktiften)** hesaplayınız. [20] (**Bunun için verilmeyen değerleri tablo üzerinde bulmanız gerekiyor**) [20]

VARLIKLAR(AKTİF)	TUTAR (TL)	YÜKÜMLÜLÜKLER(PASİF)	TUTAR (TL)
Dış Varlıklar (DV)	3000	Toplam Döviz Yükümlülükleri (DY)	500
İç Varlıklar (İV)			
		Emisyon	1000
		Bankalar Mevduatı	500
		Açık Piyasa İşlemleri (APİ)	
		Kamu Mevduatı	100
TOPLAM VARLIKLAR	1050	TOPLAM YÜKÜMLÜLÜKLER	1050